

אמא של הרצל

כליות, בלי התחמקות, בלי אחיזת-עיניים, בלי תרופות פאטנט.

ד"ש אחת הספיקה, תודה.

תקרית ברחוב אלנבי

מיצים וצפיפים. מה זה? תמתי. ראיתי את המילים על מירקעי הטלוויזיה, בין ההודעות על מישרי הרדיו, לבסוף עלה על דעתי כי הכוונה היא ל"מילים וצלילים". צייר בעל שאיפות אמנותיות ביקש להתאים את האות למ"ד לסימן מוסיקאי, ועיוות לשם כך את צורתה.

אני חרד לחשוב מה היה קורה לאיש זה, אילו עשה כדבר הזה לפני דור או שניים.

זכרתי מיקרה מימי ילדותי, שעשה עלי רושם רב. ביקרתי עם אבי אצל ידידו, ששכר חנות ברחוב אלנבי, בין הרחובות בלפור ומזא"ה, ליד מישרי אגרו-בנק (מי זוכר?) שם החנות היה "הכל תוצרת הארץ", והוא בא לרמוז על כך שהיא נועדה למכירת תוצרת מקומית (יהודית, כמובן) בלבד.

בעודנו עומדים בחנות, ראינו שמהו מתרחש בחוץ. לפני חלון-הראווה החל מתאסף קהל, שהשמיע קולות של זעם, שהלכו וגברו.

מה גרם לחרוץ-אפו של הציבור? מסתבר כי ציירי השלטים, שצייר את שם החנות על חלון-הראווה, טעה באות האחרונה. הקרס לא התחבר אל הקו המאונך של הצדדי הסופית מימין, כדרוש, אלא משמאל.

חילול זה של אות עברית מכובדת הסעיר את העוברים-ושבים, עד כי היה נדמה כי בכל רגע יתחילו להתעופף אבנים. בעלי-החנות הנבהל שם את נפשו בכפו ויצא החוצה. לשווא הסביר את כוונתו הפטרונית למכור תוצרת עברית בלבד. זה לא עזר לו. הוא נאלץ להבטיח שעוד באותו יום ייקרא הצייר לתקן את האות הפגועה ולהחזיר את כבודו של הכתיב העברי (האשורי). מיצים? צפיפים? נו, באמת!

אך עוד יותר יקר

מצפון אדם

שנה לפני מלחמת-העולם הראשונה פרץ משבר חמור בצבא הבריטי שחנה באירלנד. בתקרית שנודעה בשם "מרידת קוראג" (על שם מקום באירלנד) אימו 58 קצינים של חיל-הפרשים לפרוש מן הצבא, אם יצטוו להילחם נגד הפרוסטנטים בצפון-אירלנד. הכוונה היתה או להעניק אוטונומיה לאירלנד כולה, וביכללה החבל הצפוני.

(למרידה זו היו תוצאות מרחיקות-לכת, מפני שהקצינים ניצחו את הממשלה החוקית. יתכן כי מלחמת-הזוועות, הנטושה עתה באירלנד הצפונית, היא אחד מספחי אותה פרשה.)

בשיא התקרית פירסם השבועון הבריטי פאנץ' שיר, ובו השורות האלה:

ראואת עינינו חיילים, בני-נוער / המשרתים את המלכות בשכר זעיר, / המקורבים את עתידם על המיזבן / של כבוד-אמת, את לבבם יאיר, / יקר לנו החוק אשר מופר כאן / אך עוד יותר יקר מצפון-אדם, / וטוב לראות כי אלה הם בנינו / המשלמים את מחיריו הרם.

נוכרתי בתרומים אלה, שנחרתו איכשהו בזיכרוני, למיקרא הידיעה על פסק-הדין של בית-הדין הצבאי, ששפט את גדי אלגוזי לשנה אחת של מאסר.

כבר ציינתי במדור זה שאיני שותף לגישתו של אלגוזי. להיפך, לדעתי מחר ייב ההגיון הצלול שדווקא צעירים בעלי-מצפון כמוהו ישרתו בשטחים הכבושים, ויעמדו שם על מישר ה"מוסר והצדק".

אך ליבי מלא הערצה לצעיר אמיץ זה, המוכן להקריב את הכל על מייבן השקפתו, קל וחומר כשוהי השקפה בלתי-פופולרית, המשניאה אותה על הרבים.

נראה שגם שופטי התרשמו מעומק הכרתו, וציינו זאת במפורש — לפני שהטילו עליו עונש מדהים. כמה צעירים כאלה יש לנו במדינה הזאת?

רבות עורות מסרבות לשרת בצהל, משעמים אמי-תיים או כוונים של הכרה דתית. הוא הדין לגבי אלפי בחוריישיבה וחסם משתמטים. האם תיפול היד הצבאית הכבדה דווקא על צעיר זה? האם זה מוסיף כבוד הצעה? או שמא מגלה פסקידן זה פחדים של מנגנון, ששוב אינו בוטח בעצמו?

בפלשתינה (א"י). פאטנט זה שמור לגאוני המימשל הצבאי שלנו. גדהמתי כאשר עברתי בימים אלה על רשימת הספרים האסורים למכירה בשטחים המוחזקים. ביניהם: הספר התעוררות הערבים מאת ג'ורג' אנטוניוס, לבנוני-בוצרי שנחשב לאחד מאבות התנועה הלאומית הערבית לפני שני דורות. במושגים של היום זהו ספר עיוני מתון, שדבק עדיין בכרית הבריטית-ערבית.

באותו הגיון יכלו הבריטים לאסור את הפצת סיפור של גרץ על תולדות העם היהודי.

אי הגאון שחיבר את רשימת הספרים האסורים? מגיע לו פרס לחוכמת-ישראל על-שם דני מט.

קול הד"ש

נשמע בארצנו

ניצני הבחירות נראים בארץ, עת זמירייה-מפלגות הגיע, וקול הד"ש נשמע בארצנו.

קולם של כל מיני גזילייד"שים, הם הישירו נוצות ולבשו נוצות. למראית-עין אין הם דומים לד"ש האל. אבל הקול לא השתנה.

לפני שהציבור יילך שוב שבי אחרי הקול הזה, כדאי להזכיר מה קרה לד"ש המקורית.

כאשר מדברים על השפל שאליו הגיעה הכנסת הגור כחית, על הח"כים העוברים-לסוחר, על שכירי ההצבעה,

על "גזע-הנפש" (כדברי שימחה ארליך), על היעלמן של הנורמות הבסיסיות ביותר של הגינות ומוסר — יש לזכור את העובדה הפשוטה שזוהי תרומת ד"ש.

כמה מן הציניקאים הנלווים ביותר בכנסת, המוכנים למכור בגלוי את קולותיהם לכל המרבה במחיר, נבחרו ברשימת ד"ש. כאשר דיבר השבוע יהודה בן-מאיר על "חולות נודדים במידבר", הוא התכוון אל אלה. נדמה שמעולם לא ראתה הכנסת ח"כים בעלי רמה מוסרית כה ירודה כמו כמה מנבחרי ד"ש.

הדבר מבעית שיבעתיים מפני שדווקא ד"ש חרתה על דיגלה את טוהר-המידות ואת תיקון סידרייה-שילטון. לא היתה לה אידיאולוגיה, לא היה לה פיתרון אף לאחת מבעיות-היסוד של המדינה. היא התחמקה מכל דיון רציני על בעיות השלום, הכלכלה והחברה. קודם כל, אמרה, יש להכניס לכנסת אנשים הגונים, בעלי הכרה ומצפון. אחר-כך יסתדרו הדברים מעצמם.

לשם כך לא הסתפקה ד"ש במינוי מועמדיה בידי ועדה של עסקנים, חס וחלילה. היא הנהיגה את הדמוקרטיה הפנימית המושלמת, את "הכל בוחרים בכל". והנה התוצאה.

אנחנו מדברים עתה לאור (או לחושך) התוצאות. כל העובדות גלויות וברורות. התיקוה הגדולה לא הולידה עוד מיפלגה רקובה ומושחתת. כפי שחששו הפסימיסטים. היא הולידה משהו הרבה יותר גרוע.

כדאי לזכור זאת בעוד מועד — לפני ששוב נשמע את המיית הפרופסורים בעלי הרצון-הטוב, את פקודות-היום של הקצינים (מיל'), החשים להציל את המולדת, את ההודעות של ועדיה-אזרחים ונשות-החברה.

רוצים להציל את המולדת? יופי! לתקן את המישטר? נהדר! לגייס אזרחים לפעולה מדינית? הלוואי! בתנאי שיתלכדו סביב מצע ברור, המקובל על כולם, המציע פיתרונות מפורטים לבעיות הלאומיות, החברתיות והכל-

האשה היפה ביותר אינה יכולה לתת אלא מה שיש לה, כפי שאומרים הצרפתים. גם תיבת-הטלוויזיה אינה יכולה לספק אלא את אשר יש ביכולתה לספק.

אם זוכרים זאת, אפשר להעניק לסידרה עמוד האש את כל הצל"שים האפשריים.

מי שקיווה כי סידרה זו תספק תשובות מעמיקות על שאלות פילוסופיות והיסטוריוסופיות, פשוט שגה בהזיות. הציונות היתה תנועה היסטורית כבירה, שחוללה מהפכה בכל תחומי החיים. תימצות תולדותיה ב-19 פרקים חזותיים היה הישג מיקצועי הראוי-להערצה, גם לולא סיפק אלא את העובדות היבשות העיקריות. נראה כי הסידרה נותנת הרבה יותר מזה.

לפיתחה של סידרה כזאת רובצות סכנות רבות. היא יכלה להיות קיטש, ואינה קיטש. היא יכלה ליות ממור תקת, תעמולתית, קנאית — ואינה.

יגאל לוסין וחבריו שמרו על סיגנון מאופק, הראוי להערכה רבה. הם נמנעו מהגזמות, הם אובייקטיביים בהרבה יותר מכפי שניתן היה לקוות. פה ושם הם מעוררים למחשה, לפעמים בתמור נה, לפעמים ברמז של חצי פסוק, ואכן, כל דקה ב"סידרה זו יכלה לשמש נר שא לסידרה שלמה נוספת.

הנה הרצל — אותה דמות חמקנית, הנראית כה פשוט, ושיש בה סימני-שאלה כה רבים. מה היה יחסו לאמו, המוזכרת בסידרה כבדרך אגב? האם היתה תליתו בה מופרות, ואולי אף חולנית? האם בשל כך התנפצו נישואיו — ומה היתה השפעתה של עובדה זו על ההיסטוריה של הציונות? איך היה צעיר הפכפך; מופרע כלשהו, כימעט מגוחך, למנהיג בעל השפעה היסטורית?

שאלה מרתקת אחרת: יחסה של בריטניה לציונות. הרברט אסקוויט התפטר. דייוויד לוינג'ורג' וארתור בלפור באו במקומו. זה שינה את גורל הציונות. כך נאמר בסידרה, וגבות-עיני כבר התחילו להתרומם. אך מייד באו רמזים לסיבות עמוקות יותר.

ואכן — מדוע ניתנה הצהרת-בלפור? רק מתוך אידיאליזם? או מתוך הכרת-הנודה אישית לחיים וייצמן, על המצאת כימיה חשובה? או שמא ניצלה בריטניה את העניין הציוני כמסווה מוסרי לשאיפתה להשתלט על ארץ-ישראל, אשר גם הצרפתים חמדוה? האם ניצלו הבריטים את הציונים, בעוד שהציונים האמינו כי הם מנצלים את הבריטים?

שאלות משאלות רבות. הסידרה אינה יכולה להשיב עליהן. היא יכולה רק לרמוז עליהן, לעורר למחשבה, ואולי לגרום לזיכרון, שהגיע זמנו. בינתיים נוכל להזין את עינינו בסרטים העתיקים, ולזכור כי מייסדי-התנועה לא התכוונו להקים כאן מדינת-בורסה או העתק מיזרחי-תיכוני של מדינת-ננס מיוחדת-אירופית לאומית-קנאית.

דופין

שאו ציונה

נס ודגל

הרצל דיבר על כוחו של דגל. אין זו סתם פיסת-בד, הכריז.

הוא היה מתחזק בדעתו זו אילו ראה את אשר התרחש בשכם, שיבת בסאם אל-שכעה לעירו.

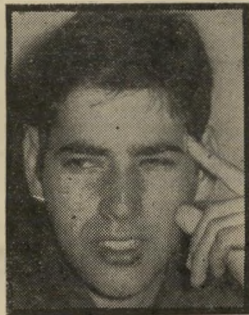
שלושה צעירים, שהחביאו את פניהם בכפיות, הניפו דגל פלסטיני, אחרי שנישקו אותו בחדרת-קודש. הקהל השתולל מרוב התלהבות.

היה זה, כמובן, אקט של הפרת-חוק, ומכאן ההתלהבות הצוהלת של ההמונים.

תמניה על הסימטום המוחלט, המביא שילטון-כיבוש לאזור דגל. אין כוח בעולם היכול למנוע בעד ציבור מלהניף את דגלו הלאומי, אלא אם כן יוצמדו שני חיילים לכל אורח בשטח. האיטור אך מגביר את יראת-הכבוד לדגל. מים גנובים ימתקו, ודגלים אסורים יתקדשו.

אפילו הבריטים לא העלו על דעתם לאסור עלינו להניף את דגלנו הלאומי. אילו עשו כן — האם היה זה גורם לנו לשכוח את הדגל הכחול-לבן, שנכפה בשעתו על הרצל? (הוא עצמו רצה, כידוע, בדגל לבן, ועליו שביעה כוכבים זהובים, כמיספר שמות-העבודה היומיות במדינה שהוא חל עליה.)

הבריטים גם לא אסרו את הפצת ספרו של הרצל

אלגוזי